

Actieprogramma Meer grip op arbeidsmigratie

Voortgangsrapportage over het jaar 2023

Gemeente Rotterdam
25 juni 2024

Inhoudsopgave

Integrale aanpak arbeidsmigratie	3
A. Wijken: zichtbare overheid waar de meeste arbeidsmigranten wonen	3
B. Werkgevers: opzetten van een Coalitie Goed werkgeverschap	6
C. Wetgeving: lobby en samenwerking om debat en regelgeving te beïnvloeden	6
1. Beter zicht op en contact met EU-arbeidsmigranten	9
A. Zicht op EU-arbeidsmigranten vergroten	9
B. Contact met Rotterdamse EU-arbeidsmigranten vergroten	10
C. Contact tussen EU-arbeidsmigranten en wijkbewoners vergroten	12
2. Goed werkgever- en opdrachtgeverschap	13
A. Goed werkgeverschap	13
B. Goed opdrachtgeverschap	13
3. Leefbare wijken	14
A. Tegengaan van uitbuiting en overlast	14
C. Economisch vestigingsbeleid	19
4. Vergroten van zelfredzaamheid en perspectief	21
A. Versterken van zelfredzaamheid van EU-burgers	21
B. Vergroten van perspectief voor zowel professionals als EU-arbeidsmigranten	24
Colofon	26

Integrale aanpak arbeidsmigratie

Deze derde voortgangsrapportage geeft inzicht in de voortgang en resultaten die zijn geboekt in het jaar 2023 vanuit het actieprogramma Meer grip op arbeidsmigratie. Op 28 september 2023 is dit herziene actieprogramma aan de gemeenteraad aangeboden. Waar de rapportage over 2022 de voortgang op de zes actielijnen van het vorige actieprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan' rapporteerde, gaat de voortgangsrapportage over 2023 uit van de vier opgavelijnen waarlangs de gemeente het herziene actieprogramma invult:

1. Beter zicht op en contact met EU-arbeidsmigranten;
2. Bevorderen van goed werkgever-en opdrachtgeverschap;
3. Leefbare wijken;
4. Vergroten van zelfredzaamheid en perspectief.

Alle actielijnen uit het vorige actieprogramma hebben in deze vier opgaven een plek gekregen. De overkoepelende aanpak is opgezet vanuit 3 W's: samenwerking in de geprioriteerde Wijken, met Werkgevers en focus op verbetering van landelijke Wetgeving.

A. Wijken: zichtbare overheid waar de meeste arbeidsmigranten wonen

In Rotterdam stonden 41.399 EU-burgers uit Midden-, Oost en Zuid-Europa op 1 januari 2024 ingeschreven in de gemeentelijke Basisregistratie Personen (BRP). Tabellen 1 tot en met 5 laat de trend zien van het aandeel EU-burgers in de geprioriteerde wijken, ingeschreven in de Rotterdamse Basis Registratie Personen (BRP). De focus van het actieprogramma ligt bij

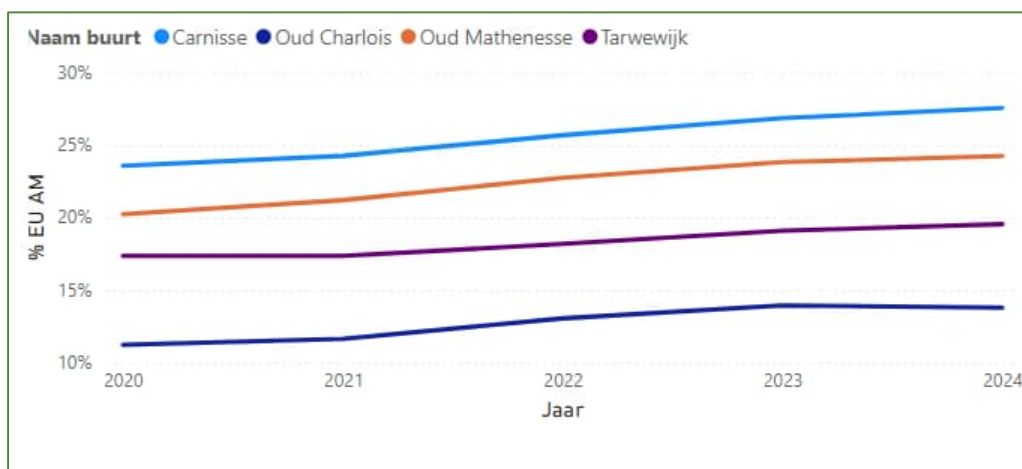
inwoners van Midden- en Oost-Europese (MOE) of Zuid-Europese komaf (GIPS)¹. De cijfers betreffen in de BRP geregistreerde burgers van alle leeftijden. De grootste populatie woont in de vier in het programma geprioriteerde wijken, waar sinds 2021 een integrale aanpak loopt. De inzet is de afgelopen jaren gecontinueerd en sinds kort uitgebreid naar wijken zoals IJsselmonde, Bloemhof en Hillesluis en Hoek van Holland.

Figuur 1: Totaal aantal MOE- en GIPS-landers ingeschreven in de BRP in Rotterdam

JAAR	2021		2022		2023		2024	
Land van herkomst groep	Aantal	% EU AM	Aantal	% EU AM	Aantal	% EU AM	Aantal	% EU AM
MOE	20.049	3,1%	22.100	3,4%	24.184	3,7%	25.516	3,8%
Polen	10.096	1,6%	10.966	1,7%	11.660	1,8%	11.974	1,8%
Bulgarije	3.902	0,6%	4.346	0,7%	5.000	0,8%	5.447	0,8%
Roemenië	1.761	0,3%	2.035	0,3%	2.380	0,4%	2.694	0,4%
Hongarije	1.343	0,2%	1.488	0,2%	1.608	0,2%	1.713	0,3%
Letland	683	0,1%	784	0,1%	848	0,1%	895	0,1%
Litouwen	698	0,1%	770	0,1%	844	0,1%	865	0,1%
Kroatië	591	0,1%	622	0,1%	669	0,1%	726	0,1%
Slowakije	442	0,1%	521	0,1%	574	0,1%	573	0,1%
Tsjechië	218	0,0%	235	0,0%	266	0,0%	290	0,0%
Slovenië	161	0,0%	169	0,0%	165	0,0%	174	0,0%
Estland	154	0,0%	164	0,0%	170	0,0%	165	0,0%
GIPS	12.303	1,9%	13.444	2,0%	14.721	2,2%	15.883	2,4%
Portugal	4.407	0,7%	4.676	0,7%	4.937	0,7%	5.179	0,8%
Spanje	3.064	0,5%	3.398	0,5%	3.777	0,6%	4.127	0,6%
Italië	2.874	0,4%	3.175	0,5%	3.482	0,5%	3.794	0,6%
Griekenland	1.958	0,3%	2.195	0,3%	2.525	0,4%	2.783	0,4%
Totaal Rotterdam	32.352	5,0%	35.544	5,4%	38.905	5,9%	41.399	6,2%

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Figuur 2: percentage MOE- en GIPS-landers in geprioriteerde wijken per 1 januari

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

¹ Bulgarije, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije of Tsjechië zijn MOE-landen, en Griekenland, Italië, Portugal of Spanje zijn GIPS-landen.

Figuur 3: wijken waar de meeste MOE- en GIPS-landers wonen per 1 januari 2024

Naam gebied	Buurt in Rapport	Jaar	Aantal	Aantal EU AM	% EU AM
Charlois	Carnisse	2024	11644	3206	27,5%
Delfshaven	Oud Mathenesse	2024	7088	1716	24,2%
Charlois	Tarwewijk	2024	12346	2410	19,5%
Kralingen-Crooswijk	Struisenburg	2024	5960	845	14,2%
Charlois	Oud Charlois	2024	14146	1946	13,8%
Spaanse Polder	Spaanse Polder	2024	70	8	11,4%
Feijenoord	Bloemhof	2024	13947	1552	11,1%
Feijenoord	Hillesluis	2024	12341	1304	10,6%
Rotterdam Centrum	Cool	2024	7002	704	10,1%
Nieuw Mathenesse	Nieuw Mathenesse	2024	2323	225	9,7%
Rotterdam Centrum	C.S. Kwartier	2024	1098	105	9,6%
Delfshaven	Tussendijken	2024	7385	656	8,9%
Rotterdam Centrum	Stadsdriehoek	2024	20429	1765	8,6%
Noord	Bergpolder	2024	8242	680	8,3%
Charlois	Pendrecht	2024	12703	957	7,5%

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Het percentage MOE- en GIPS-landers op de gehele Rotterdamse populatie bedraagt 6,2%. Op 1 januari 2024 is het aandeel ingeschreven MOE- en GIPS-landers nog steeds het grootst in de wijken Carnisse, Tarwewijk, Oud-Charlois (drie wijken in Charlois) en Oud-Mathenesse (Delfshaven). Dit aandeel neemt zowel absoluut als percentueel jaarlijks toe. Het percentage MOE- en GIPS-landers in de wijk Carnisse is 27,5%; dit percentage bevat alleen de daadwerkelijk in de BRP ingeschreven personen. Ook is te zien dat het aantal EU-migranten in de wijk Struisenburg procentueel hoog ligt. De absolute aantallen zijn relatief klein, aangezien dit een relatief kleine wijk met weinig inwoners is.

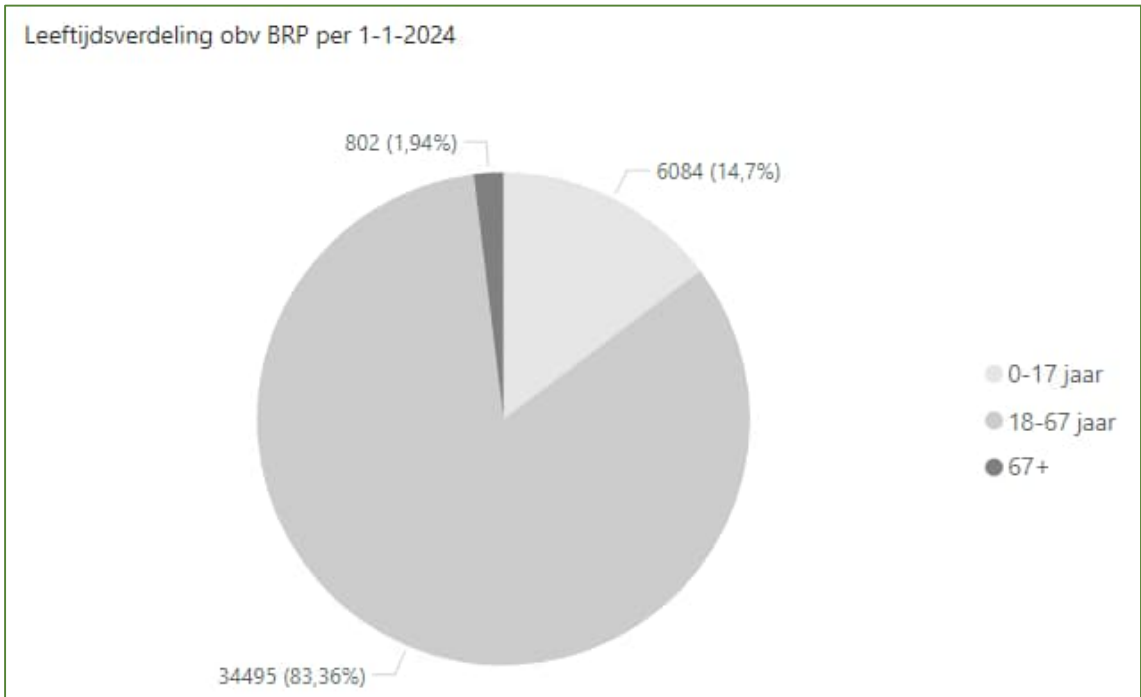
Figuur 4: uitsplitsing per nationaliteit in geprioriteerde wijken per 1 januari 2024

Land van Herkomst	Carnisse	Oud-Charlois	Oud-Mathenesse	Tarwewijk	Totaal
Polen	1309	759	611	862	3541
Bulgarije	782	331	373	597	2083
Portugal	192	214	216	226	848
Roemenië	199	127	98	139	563
Hongarije	177	103	60	137	477
Spanje	114	110	95	113	432
Griekenland	145	60	77	68	350
Italië	76	91	65	80	312
Letland	69	65	49	64	247
Litouwen	53	42	22	50	167
Slowakije	43	4	34	29	110
Kroatië	25	22	4	22	73
Tsjechië	14	10	4	15	43
Totaal	3198	1938	1708	2402	9246

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Van de MOE- en GIPS-landers komt de grootste groep mensen uit Polen, gevolgd door Bulgaren. Deze trend is vergelijkbaar in de geprioriteerde wijken, en met voorgaande jaren.

Figuur 5: uitsplitsing van ingeschreven MOE- en GIPS-landers per leeftijdscategorie

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Figuur 6: uitsplitsing van ingeschreven MOE- en GIPS-landers naar verblijfsduur

Jaar	< 3 mnd	% < 3 maanden	3 mnd t/m 5 jaar	% 3 mnd t/m 5 jaar	6 jaar of meer	% 6 jr of langer	Onbekend	% Onbekend
2020	1249	4,1%	14293	46,4%	12448	40,4%	2820	9,15%
2021	1150	3,6%	14733	45,5%	13517	41,8%	2952	9,12%
2022	1617	4,5%	16248	45,7%	14553	40,9%	3126	8,79%
2023	1653	4,2%	18061	46,4%	15869	40,8%	3322	8,54%
2024	1531	3,7%	17184	41,5%	19231	46,5%	3453	8,34%

Bron: cluster Dienstverlening, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

B. Werkgevers: opzetten van een Coalitie Goed werkgeverschap

Op 4 april 2024 is het herziene actieprogramma Meer grip op arbeidsmigratie vastgesteld in het college B&W. Opgavelijn 2 Goed werkgever- en opdrachtgeverschap is een nieuwe ambitie van de gemeente Rotterdam om een publiek- private samenwerking op te starten in de regio Rotterdam. Dit krijgt in 2024 verder vorm.

C. Wetgeving: lobby en samenwerking om debat en regelgeving te beïnvloeden

De voortgang op de landelijke ontwikkelingen staat beschreven in de [jaarrapportage van het Rijk](#). Vanuit Rotterdam verloopt de beïnvloeding van het publieke debat, bijvoorbeeld om wetswijzigingen, financiering of beleidsaanpassingen te bewerkstelligen, via samenwerking met en waar nodig lobby richting het Rijk en Tweede Kamerleden.

Werkbezoeken

Rotterdam ging in 2023 drie keer mee op een landelijk georganiseerd werkbezoek met (demissionair) minister van Gennip (SZW) over arbeidsmigratie. Het eerste werkbezoek is door Rotterdam geïnitieerd. Ook de provincie Zuid-Holland, de VNG en de gemeente Den Haag namen hieraan deel. In dit bezoek aan de gemeente Steenbergen is bestuurlijk verkend welke rol het Rijk, de provincie, private partners en gemeentelijke overheden kunnen vervullen om de aanpak arbeidsmigratie in goede banen te leiden. De provincie Noord-Brabant nam tussen 2019 en 2021 een regierol in met de Brabantse Aanpak Arbeidsmigratie, wat leidde tot afsprakenkaders en een actieve aanpak in 5 Brabantse regio's.

In de tweede helft van 2023 organiseerde de VNG in opdracht van het ministerie van SZW werkbezoeken aan de bloemenveiling in Aalsmeer en de integrale toezicht- en handavingsaanpak in Noord-Limburg. Doelen hiervan waren meer inzicht in de omvang van het fenomeen arbeidsmigratie, en onderlinge kennisdeling. Rotterdam was hier als deelnemer van de bestuurlijke klankbordgroep EU-arbeidsmigratie ook bij aanwezig.

Daarnaast nodigde de gemeente Westland de gemeenten Rotterdam en Den Haag uit voor een werkbezoek aan een uitzendbureau en particuliere verhuurder die regionaal en lokaal in de gemeente Westland opereert, en huisvesting voor arbeidsmigranten heeft gerealiseerd. In periodieke bestuurlijke overleggen tussen deze gemeenten wordt de samenwerking in de regio rondom economische ontwikkeling en huisvesting van arbeidsmigranten verkend.

Ook zijn er diverse werkbezoeken aan de Rotterdamse wijken over arbeidsmigratie geweest:

- NPLV-directeuren: werkbezoek op uitnodiging van het ministerie van BZK in Carnisse over de Rotterdamse aanpak EU-arbeidsmigratie. Diverse NPLV-gebieden, zoals Eindhoven en Zaanstad, namen onze integrale aanpak over;
- Raadscommissies WIOSSAN en ZWECS: werkbezoek in de Tarwewijk, waar zij een rondleiding over de aanpak arbeidsmigratie kregen en een technische sessie informatie over de rechten en plichten van EU-arbeidsmigranten bijwoonden;
- Adviescommissie EU-arbeidsmigranten: wetenschappers en experts uit het veld werden wegwijs gemaakt in de Rotterdamse aanpak in de Tarwewijk.

Samenwerking met herkomstlanden

In 2023 is gestart met de voorbereiding op een gezamenlijke reis van wethouder Buijt en wethouder Versnel naar Polen en Roemenië rondom informatievoorziening vanuit herkomstlanden, bestendige terugkeer richting zorg en/ of werk en inzage in rekruteringsprocessen. De eerste reis naar een herkomstland vindt plaats in maart 2024.

Lobbyactiviteiten

In juli 2023 boden Rotterdam en Den Haag een position paper aan (demissionair) minister van Gennip aan, waarin we inzetten op o.a.:

- Wijzigingen in de wet Basis Registratie Personen (zie opgave 1A.4);
- Effectrapportage Nieuwe bedrijvigheid (zie opgave 3C.2);
- Het beleggen van een stevige regierol bij de provincie Zuid-Holland op de regionale verdeling van huisvestings- en economische opgaven in onze regio (zie opgave 3C.3);
- Zorgplicht voor werkgevers: zie uitleg onder opgave 3A.2.

Naar aanleiding van deze paper zijn zowel Rotterdam als Den Haag uitgenodigd als vaste deelnemer van het Bestuurlijk Overleg arbeidsmigratie, dat wordt voorgezeten door de minister van SZW. Rotterdam was al vaste deelnemer van de bestuurlijke klankbordgroep EU-arbeidsmigranten van de VNG. In beide gremia agendeert Rotterdam zaken die niet op lokaal niveau kunnen worden aangepakt, en werkt de gemeente actief mee aan oplossingen zoals de ontwikkeling van de Effectrapportage Nieuwe Bedrijvigheid (zie opgave 3C.2).

Programmacommunicatie en media-aandacht

Communicatie over het programma is ter ondersteuning van de lobbyaanpak en informatievoorziening aan Rotterdammers, partners en professionals. Via de website www.rotterdam.nl/euarbeidsmigranten houden wij hen op de hoogte van de opzet en vorderingen in ons programma. Ook brachten we in 2023 voor onze stakeholders en professionals drie nieuwsbrieven uit, om hen te betrekken bij de Rotterdamse aanpak.

In diverse mediaberichten, zowel in de lokale als nationale media, heeft de gemeente een grotere bekendheid aan de problematiek gegeven. Voorbeelden hiervan zijn: [Rotterdam wil Oost-Europeanen meer bij stad betrekken: 'Arbeidsmigranten zijn niet zielig' | Rotterdam | AD.nl](#) en <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/04/18/grootschalige-arbeidsmigratie-is-zonder-zorgplicht-en-verplichte-registratie-onhoudbaar-a4162398>.

Adviescommissie EU-arbeidsmigranten

De gemeenten Den Haag en Rotterdam richtten eind 2023 gezamenlijk een Adviescommissie op. Deze commissie reflecteert op de invulling en uitvoering van beide actieprogramma's EU-arbeidsmigranten. De commissie kent een diverse samenstelling, bestaande uit experts uit zowel het wetenschappelijke als het maatschappelijke veld. Beide steden organiseren om en om de bijeenkomsten in eigen stad, en profiteren hierdoor van elkaars inzichten en kunde.

Kennisdeling

Op 24 mei 2023 vond het jaarcongres 'De waarde(n) van arbeidsmigratie' van het Kenniscentrum Arbeidsmigranten plaats, met zo'n 250 deelnemers uit het bedrijfsleven, gemeenten, provincies, overheidsinstellingen, universiteiten en NGO's. De gemeente Rotterdam nam deel aan de paneldiscussie over integratie. De vier paneldiscussies leidden tot een aantal [aanbevelingen](#). Het ontwikkelen van een integraal beleid rond arbeidsmigratie was er één van. Integratie is hard nodig, want veel EU-arbeidsmigranten worden uiteindelijk vestigingsmigrant. Maar ook tijdelijke werkers willen graag de Nederlandse taal leren, en goede werk- en leefomstandigheden. Er blijft nog veel werk te verzetten. Dat kwam naar voren uit het vijfde arbeidsmigrantenpanel van het Kenniscentrum. Dit [onderzoek](#) concludeert ook dat arbeidsmigranten vooral vanwege economische redenen naar Nederland komen, zoals een hoger salaris, betere arbeidsvoorwaarden en baankansen.

Bereikte resultaten integrale aanpak in 2023

- Rotterdam is als koplopergemeente vaste deelnemer aan het bestuurlijk overleg arbeidsmigratie van (demissionair) minister van Gennip (SZW);
- De Rotterdamse lobbyactiviteiten en media-, politieke en bestuurlijke aandacht heeft tot grotere bekendheid van de problematiek en aanpak geleid;
- In 2023 heeft Rotterdam aan vier werkbezoeken in Nederland deelgenomen om het arbeidsmigratievraagstuk regionaal te agenderen en samenwerking te organiseren;
- Diverse gemeenten, waaronder Eindhoven en Zaanstad, hebben een eigen aanpak arbeidsmigratie opgezet geïnspireerd door het Rotterdamse actieprogramma.

1. Beter zicht op en contact met EU-arbeidsmigranten

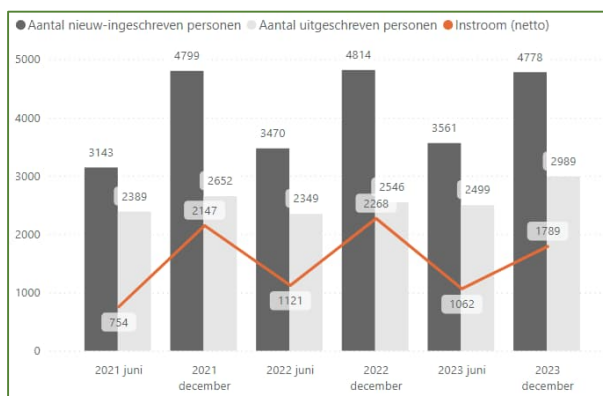

A. Zicht op EU-arbeidsmigranten vergroten

1. Eerste contactmoment benutten voor (voorlichting over) inschrijving in de BRP

Tijdens contactmomenten tussen gemeente en EU-burgers wordt steeds ingezet op de rechten en plichten en het belang van inschrijving in de BRP, zowel bij de gemeentelijke balies als door toezichthouders en bouwinspecteurs die EU-migranten tegenkomen op controles (zie opgave 3). Ook op het Infopunt, tijdens informatiemarkten en acties op straat worden EU-migranten hier altijd over geïnformeerd. Ook zijn er 2 voorlichtingsbijeenkomsten gehouden om EU-migranten te informeren over inschrijving in de BRP. Naast inschrijving wordt actief ingezet op uitschrijving bij vertrek.

Figuur 7: aantal in- en uitgeschreven MOE- en GIPS-landers in de BRP

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

2. Groepsgewijze inschrijving in de BRP organiseren met werkgevers en uitzendbureaus

In 2023 is het proces van groepsgewijs inschrijven van EU-migranten voorbereid. Er wordt samengewerkt met werkgevers die meerdere arbeidsmigranten in dienst hebben. Vooraf wordt informatie ingezameld over de betreffende EU-arbeidsmigranten en een aangepast administratief proces zorgt voor een efficiënte groepsgewijze inschrijving bij Burgerzaken. Bij Den Haag, Almere en Westland is kennis opgedaan om te komen tot een goede werkwijze. Hoewel de Westlandse omstandigheden, onder meer door verschil in schaalgrootte en een beperkt aantal werkgevers, anders zijn dan in Rotterdam bleek deze helpend voor een Rotterdamse aanpak. In 2024 worden de eerste groepsgewijze inschrijvingen georganiseerd.

3. Laagdrempelige DigiD-activering met de DigiD-balie

Door het aanbieden van activering van de DigiD is de meerwaarde van baliecontact bij het informeren van EU-burgers over rechten, plichten en leven in Nederland onderzocht. De pilot DigiD-balie leverde 292 cliëntcontacten in 2023 op. Slechts in 120 gevallen betrof dit een EU-arbeidsmigrant. Hoewel het baliecontact in al deze situaties zinvol blijkt wordt in 2024 de inzet van de DigiD-balie gericht op contact met EU-migranten geëvalueerd.

4. Verplichte opname van het verblijfsadres en mogelijkheid tot uitschrijving

In een position paper dat in juli 2023 aan (demissionair) minister van Gennip is aangeboden vroegen Rotterdam en Den Haag onder meer aandacht voor de wet BRP. Beide steden pleiten voor een verplichte opname van het actuele verblijfsadres in het Register Niet-Ingezetenen (RNI) voor mensen die in Nederland willen werken of een bedrijf willen starten. Ook opperden we een meldingsplicht waarbij EU-arbeidsmigranten na vier maanden automatisch per brief door de gemeente worden verzocht om zich in de lokale BRP in te schrijven. Een derde onderzoeksvraag was of de RNI-registraties van EU-arbeidsmigranten, die hebben aangegeven dat arbeid verrichten de reden van verblijf is, na vier maanden kan komen te vervallen (automatische uitschrijving). Hierdoor kan ook het aan de RNI-gekoppelde BSN niet langer worden gebruikt om tegen lagere belastingtarieven te werken.

Met het oog op de toename van het aantal EU-arbeidsmigranten die via schijnconstructies als zzp'er aan de slag gaan, zou inschrijving in het handelsregister van de Kamer van Koophandel alleen mogelijk moeten zijn na inschrijving in de BRP. Het Rijk onderzoekt momenteel welke wetswijzigingen in de nabije toekomst gaan helpen om beter zicht op EU-arbeidsmigranten te krijgen.

B. Contact met Rotterdamse EU-arbeidsmigranten vergroten

1. Bereik onder Rotterdamse EU-migranten vergroten met permanente voorlichting

In de informatievoorziening aan de EU-burger is de landelijke website www.workinnl.nl leidend. Daar sluiten we als gemeente zoveel mogelijk op aan. Periodiek wordt www.rotterdam.nl/eurarbeidsmigranten bijgewerkt. Daarbij hanteert Rotterdam zoveel mogelijk het perspectief van de EU-migrant en de vragen die zij hebben. Op deze pagina staan ook een verwijzing naar de EU-infopunten en andere dienstverlening van de gemeente.

In 2023 zijn 29 informatiebijeenkomsten georganiseerd. Met het direct aanspreken van de doelgroep worden zij geïnformeerd over rechten, plichten en wezenlijke zaken die horen bij leven in Nederland, zoals huisvesting, BRP, gezondheidszorg, arbeidsomstandigheden, signalen van uitbuiting, positieverbetering op de arbeidsmarkt en taal. De bijeenkomsten over taal wekten de meeste interesse onder de doelgroep. Een campagne gericht op BRP-registratie is in ontwikkeling en wordt in 2024 in de geprioriteerde wijken gelanceerd.

2. Inzet van sleutelfiguren om meer EU-arbeidsmigranten te bereiken

Met een Sleutelfigurenproject worden EU-burgers blijvend betrokken bij het verbeteren van de positie van EU-migranten door als ervaringsdeskundige uit te dragen wat de mogelijkheden en aandachtspunten zijn. De groep, zoals dat met sleutelfiguren gaat, fluctueert in aantal. Afgelopen jaar was het aantal vaste deelnemers steeds zo'n 18 tot 25 personen, los van overige niet verbonden sleutelfiguren.

De sleutelfiguren spelen een actieve rol bij promotionele acties voor de Infopunten en informatieavonden voor EU-migranten. Ook maken zij als ambassadeurs verbinding met andere wijkbewoners tijdens grote evenementen als het Grote Carnisser Wijkfeest of het Lentefeest in Oud-Mathenesse. Bij wijkbezoeken van bijvoorbeeld politici of rijksambtenaren zijn zij het die hun ervaringen delen. Een select aantal sleutelfiguren organiseert, al dan niet gebruik makend van de regeling voor bewonersinitiatieven, activiteiten voor de wijk.

Klankbordgroepen

Door EU-arbeidsmigranten meer bij de kansen en opgaven van de wijk en hun eigen omstandigheden te betrekken krijgen we meer zicht op hun vragen, wensen en ideeën voor de verbetering van hun leefomgeving. In 2023 vonden er twee klankbordgesprekken plaats. Een derde klankbordgroep in het najaar is verplaatst naar het eerste kwartaal van 2024, om het mogelijk te maken dat het ministerie van SZW hierbij zou aansluiten.

Het klankbordgesprek in Oud-Mathenesse ging over 'Een sterke, inclusieve wijksamenleving'. In deze wijk zien we dat een aantal EU-arbeidsmigranten zich goed mengt met andere buurtbewoners. Echter is dit voor een te grote groep niet vanzelfsprekend. Zij komen belemmeringen tegen in hun zoektocht naar de gewenste aansluiting met de wijk. Er is zowel met arbeidsmigranten die zich volop inzetten voor de wijk én de verbinding met andere buurtbewoners gevonden hebben als EU-arbeidsmigranten die hier meer moeite mee hebben gesproken.

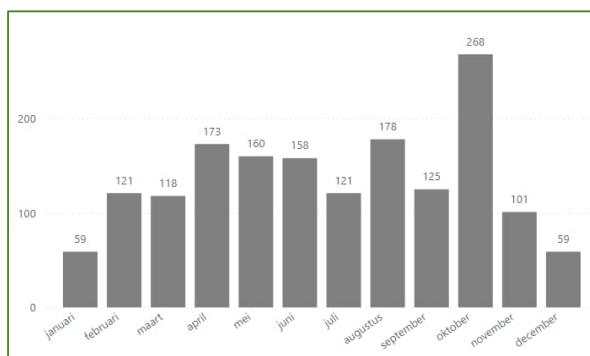
De klankbordgroep in Rotterdam-Zuid was met Bulgaarse sleutelfiguren uit diverse wijken van Rotterdam, zowel nieuwkomers als bewoners die zich al jaren voor hun wijk inzetten. Dit gesprek ging over ontwikkelingskansen en hoe de sleutelfiguren en de gemeente kunnen samenwerken om de Bulgaarse gemeenschap beter te bereiken. Het meest genoemd was de wens tot het leren van de Nederlandse taal (in de weekenden of avonduren), integreren in de Rotterdamse samenleving, omscholing naar een andere baan.

3. Bekendheid infopunten EU-arbeidsmigranten vergroten en dienstverlening uitbreiden

Bij de twee inloopsprekken van de infopunten voor EU-arbeidsmigranten zijn in totaal 1.526 EU-burgers op bezoek geweest (unieke klantcontacten). Omdat sommige klanten vaker langskwamen, zijn er in totaal 2.116 klantcontacten geweest. Veel van de bezoekers die de weg naar deze infopunten hebben gevonden hebben te maken met complexe, meervoudige problemen. Meest voorkomend bleek de behoefte aan dienstverlening gericht op de problematische huisvesting, gevolgd door juridisch advies over wonen en/of werken. Daarnaast was er veel behoefte aan diensten gericht op het aanvragen van voorzieningen.

Figuur 8: aantal unieke klantcontacten in de 2 EU-informatiepunten in 2023

Bron: cluster Dienstverlening, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

4. Voorlichting en bereikbaarheid vergroten met de wijkbus

In het laatste kwartaal van 2023 is voor het eerst het nieuwe, en structureel beschikbare, mobiele informatiepunt ingezet. Het wordt steeds ingezet in de nabijheid van plaatsen waar veel EU-migranten passeren, zoals de winkels aan de Pleinweg en bij de buurtwinkels aan de Franselaan. De insteek is om EU-burgers te informeren over hun rechten en plichten en over de informatiepunten waar altijd een beroep op gedaan mag worden, maar ook om passanten uit te nodigen om mee te denken over het plezierig samenleven in de wijk.

C. Contact tussen EU-arbeidsmigranten en wijkbewoners vergroten

1. Wijkontmoetingen en -activiteiten organiseren en sociale integratie stimuleren

Een groter wordende groep EU-burgers besluiten zich voor langere tijd of zelfs permanent in Nederland te vestigen. Om ontmoetingen van verschillende bewoners en sociale integratie te stimuleren zijn activiteiten georganiseerd of is aangesloten bij wijkactiviteiten die hierbij helpend waren. Een succesvolle buurt BBQ, het Veiligheidsevenement in Oud-Mathenesse en het Sinterklaasfeest zijn enkele voorbeelden. Hoewel de gemeente en het welzijnswerk nog betrokken zijn is er sprake van toenemend organiserend vermogen. Mooi voorbeeld hiervan is de Opruimdag waarbij een groep Bulgaarse sleutelfiguren het initiatief nam. Het Bulgaarse feest in Oud-Mathenesse was een mooie kennismaking tussen EU-migranten onderling en met wijkbewoners. Met ruim 450 bezoekers was dit evenement goed in haar opzet geslaagd.

Bereikte resultaten opgave 1 in 2023

- Het bereik onder EU-arbeidsmigranten is vergroot met 29 informatiebijeenkomsten over thema's als inschrijving in de BRP en huurrecht;
- De 2 infopunten voor EU-arbeidsmigranten zijn bezocht door 1.526 unieke bezoekers, met name over huisvestings- en juridische vragen en het aanvragen van voorzieningen;
- 120 EU-migranten hebben gebruik gemaakt van het DigID-loket op het Zuidplein;
- Een vaste kern van 18 tot 25 sleutelfiguren wint aan zelf organiserend vermogen.

2. Goed werkgever- en opdrachtgeverschap

A. Goed werkgeverschap

Het zijn primair werkgevers die arbeidsmigratie stimuleren, en een aanzienlijke rol in de keten van arbeidsmigratie hebben. Via uitleners zoals uitzendbureaus worden vaak constructies opgezet die misstanden in de hand werken. Daarom is het bevorderen van goed werkgeverschap als nieuwe opgave opgenomen, gericht op het opzetten van een Coalitie met private partijen zoals werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters. In 2023 zijn voorbereidingen getroffen om gesprekken met private partners hierover aan te gaan. In de eerste helft van 2024 worden dialoogtafels met werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters georganiseerd om met elkaar de aanpak Goed werkgeverschap te bespreken. Het doel is om te komen tot een convenant, op basis waarvan deze coalitie samen het voorbeeldgedrag van goed werkgeverschap voor EU-arbeidsmigranten neerzet. De ondertekening van dit convenant, en daarmee de oprichting van deze coalitie, is beoogd in juni 2024.

B. Goed opdrachtgeverschap

Daarbij hoort dat we als gemeente ook naar onze eigen rol als opdrachtgever kijken in het Rotterdamse aanbesteding- en inkoopbeleid. In 2023 is verkend op welke manier de gemeente haar eigen beleid op dit vlak kan verbeteren. Er worden in 2024 twee pilotprojecten geselecteerd vanuit Stadsontwikkeling en Stadsbeheer, die eind 2024 zijn afgerond. Op basis van deze pilots worden aanbevelingen voor het vervolg gedaan.

Bereikte resultaten opgave 2 in 2023

- In 2023 is personele capaciteit en budget gerealiseerd met de Voorjaarsnota 2023, t/m medio 2026. De benodigde capaciteit is via interne werving gerealiseerd.

3. Leefbare wijken

A. Tegengaan van uitbuiting en overlast

1. Ketensamenwerking op misstanden rondom EU-arbeidsmigranten optimaliseren

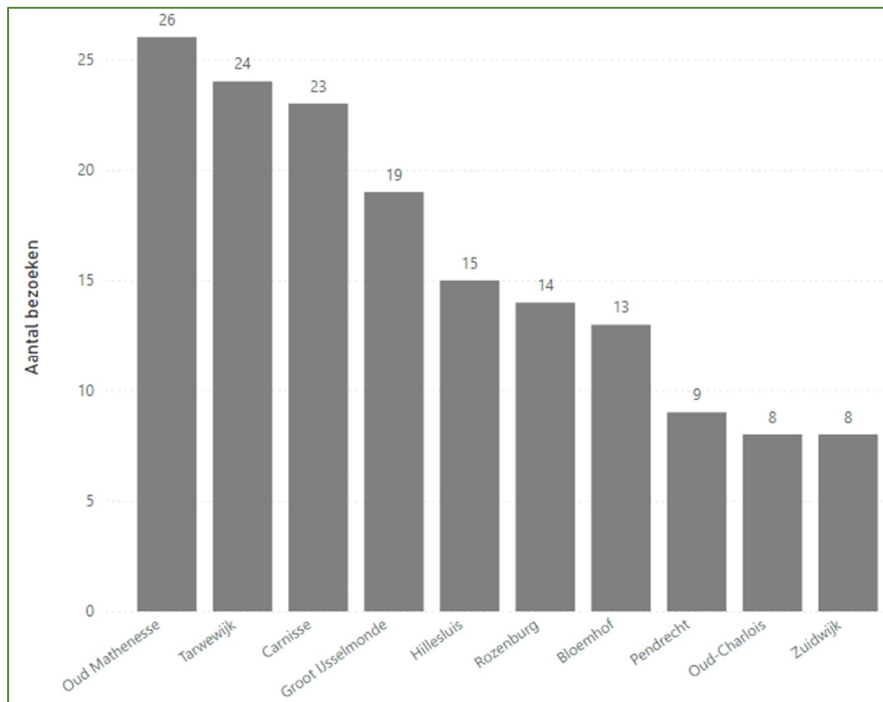
De aanpak Goed Huren en Verhuren wordt ingebed in de reguliere werkwijze van Stadsontwikkeling (Bouw- en Woningtoezicht) en wordt gefinancierd met structureel geld vanuit het Rijk en de gemeente Rotterdam. Als marktmeester in de verhuurmarkt zet de gemeente zich in voor het ondersteunen van huurders, voert lobby voor aanvullende wet- en regelgeving, investeert in samenwerkingsverbanden met welwillende bonafide particuliere verhuurders en draagt zorg voor toezicht en handhaving van misstanden.

De inspecteurs van Bouw- en Woningtoezicht zijn zichtbaar en actief in de wijken; dit stimuleert huurders om informeel in gesprek te gaan bij slecht verhuurderschap. Ook andere partijen die zich inzetten voor de wijken waar onze inspecteurs werken kunnen hen nu beter vinden. Dit jaar zijn er 323 zaken binnengekomen of zelf geconstateerd bij deze inspecteurs. Hiervan zijn inmiddels 145 zaken afgehandeld en 178 nog in behandeling. De inspecteurs werken onder de noemer Grip op Vastgoed ook mee aan integrale controles, waar verschillende interne en externe partners gezamenlijk op straatniveau panden controleren. Er zijn in het afgelopen jaar tot november 215 adressen gecontroleerd, verdeeld over 11 acties. In totaal is 101 keer een misstand zoals te hoge huren, overbewoning en achterstallig onderhoud aangetroffen, en zoveel mogelijk doorgezet naar het juiste loket of aangepakt.

Vanuit Stadsbeheer Team Wonen worden er vier extra toezichthouders ingezet met taakaccent EU-arbeidsmigranten, om meer controles te doen op de huisvesting en leefbaarheid. Zij zijn in 2023 bij 17 integrale controles aangesloten. Tijdens de controle kan de huurprijscalculator ter plekke worden ingevuld en kan op die manier worden bepaald of

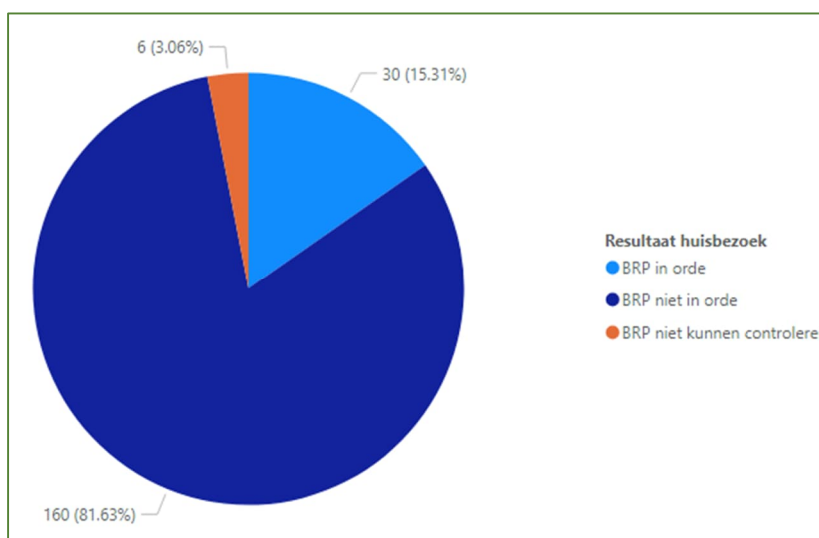
de huurprijs in lijn is met het woningwaarderingssstelsel. Ook kunnen de toezichthouders vanuit de aanpak 'registratie BRP' samen met de EU-arbeidsmigranten (in bepaalde gevallen) direct een aangifte eerste vestiging opmaken. In 2023 zijn er in totaal 344 zaken waar EU-arbeidsmigranten bij betrokken waren afgehandeld. 32 keer is overbewoning van een pand geconstateerd. Er zijn 132 verzoeken tot uitschrijving opgemaakt voor mensen die op deze adressen geregistreerd stonden in de BRP maar hier niet meer woonden. Voor 103 EU-arbeidsmigranten die wel zijn aangetroffen is met toestemming van deze bewoners een 'eerste vestigingsformulier' opgemaakt zodat zij ingeschreven kunnen worden in de BRP.

Figuur 9: wijken waarin de meeste huisbezoeken plaatsvonden in 2023

Bron: cluster Stadsbeheer |Wonen, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Figuur 10: percentage huisbezoeken waarin de Basis Registratie Personen op orde is

Bron: cluster Stadsbeheer |Wonen, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

2. Samenwerking met externe ketenpartners uitbouwen om arbeidsuitbuiting te bestrijden

De officiële definitie van arbeidsuitbuiting is: 'een persoon wordt gedwongen tot het verrichten van arbeid. Deze arbeid vindt plaats onder mensonterende omstandigheden, leidt tot (vrijheids)beperkingen voor de werknemer en inkomsten moeten vaak worden afgestaan aan de werkgever'. De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) kan overtreding van relevante wetgeving bestuursrechtelijk behandelen en boetes uitdelen. Gemeenten kunnen de NLA daarbij helpen, omdat signalen van uitbuiting worden opgemerkt in onze straten, maar ook bij controles op woningen en in bedrijven. Collega's van de gemeente Rotterdam zijn in 2023 wederom voorgelicht en daarmee bewuster geworden van hun mogelijke bijdrage aan bestrijding van deze problematiek. In 2023 zijn voorbereidingen getroffen voor nieuwe voorlichting aan directievoerders van de gemeente zelf, in het kader van Goed Opdrachtgeverschap. Deze training wordt in 2024 uitgerold.

Het nieuwe Meldingen Informatie Centrum (MIC) zorgt ervoor dat de centrale registratie en terugmelding van signalen van gemeenten beter verloopt. Onze meldingen en complete dossiers worden gebruikt in opsporingsonderzoeken. Als de melding niet sterk genoeg is wordt gebeld of er meer informatie te verkrijgen is of aangegeven dat de informatie in het systeem wordt opgeslagen maar nog niet wordt gebruikt. Rotterdam gaat ervan uit dat de nieuwe verdeling naar thema's en in regio's bijdraagt aan een verstevigde samenwerking; in 2023 was het gebrek aan capaciteit bij de NLA te merken. De controles op bouwplaatsen zijn effectief: naast overtredingen zijn er meer bouwplaatsen waar alles in orde blijkt te zijn.

Toelatingsstelsel uitzendbureaus

In plaats van een certificeringsstelsel om malafide uitzendbureaus te weren van de markt, is er nu een nieuwe wet in de maak: het toelatingsstelsel uitzendbureaus. Demissionair minister Karien van Gennip van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat het huidige tijdspad van de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (Wtta) met beoogde ingangsdatum 1 januari 2025 niet langer haalbaar is. De beoogde ingangsdatum is met minimaal een jaar verschoven en zal niet sneller dan 1 januari 2026 in werking treden. De gemeente heeft in 2023 uitgebreid gereageerd op de internetconsultatie en samen met de VNG aandacht gevraagd voor de zorgplicht van werkgevers om medewerkers in de BRP in te schrijven. Deze zorgplicht is (nog) niet in de wet opgenomen. Ook vragen we aandacht voor aangenomen en uitbesteed werk, dat nu niet onder de wetgeving valt. We zien namelijk een verschuiving van sommige bedrijven naar deze vorm van uitlening van medewerkers. Ook zien we al al een toename van detachering en zzp'ers die feitelijk in loondienst zijn; een maas in de wet om het toelatingsstelsel te omzeilen.

Rotterdam voert gesprekken met uitzendbureaus over inschrijving in de BRP in plaats van in de Registratie Niet-ingezetenen, als wij constateren dat medewerkers regelmatig niet ingeschreven staan op het adres waar zij langer dan vier maanden verblijven. Ook wordt de aandacht gevestigd op de nieuwe Wet Goed Verhuurderschap. Deze gesprekken leiden tot verbetering in gedrag óf het betreffende bedrijf laat niets meer van zich horen.

3. Signalen van arbeidsuitbuiting inbrengen in het handhavingsknelpunt mensenhandel

De ketensamenwerking die nodig is om misstanden aan te pakken wordt voortgezet en verstevigd via het 'handhavingsknelpunt Mensenhandel en mensensmokkel. Ook neemt Rotterdam al deel aan casusoverleggen op het gebied van mensenhandel; bijvoorbeeld over uitzendbureaus die werknemers leveren voor de aanleg van glasvezel. Eén casus is een uitvloeisel van een integrale controle in een Rotterdams 'hotel' waar werknemers werden aangetroffen, in combinatie met meldingen hierover uit andere delen van het land.

De regionale monitor Mensenhandel geeft beter inzicht in de aard en omvang van de verschillende verschijningsvormen van mensenhandel, waaronder arbeidsuitbuiting. De

vierde monitor (sinds 2020) is op 25 oktober 2023 aangeboden aan de gemeenteraad. Het aantal signalen van arbeidsuitbuiting of ernstige benadeling (conform art. 273f WvS) dat binnenkomt bij de Arbeidsinspectie blijft laag in relatie tot vermoedens van uitbuiting. Het aantal keer dat arbeidsuitbuiting of ernstige benadeling daadwerkelijk wettelijk wordt vastgesteld, is ook zeer beperkt. Daarom heeft Rotterdam, ook met de G4, veel input geleverd op de modernisering van artikel 273f, de Wet op de Mensenhandel. Gemeenten kunnen straks ook bewijs aanleveren van ernstige benadeling (dat nu apart is opgenomen in de wet, als 'mildere' vorm van arbeidsuitbuiting) via het aantonen van ondermaatse huisvesting. Hoe gemeenten dit kunnen aanleveren en wat exact de bewijslast moet zijn wordt nog nader uitgewerkt. Naar verwachting wordt dit wetsartikel in 2025 vastgesteld en ingevoerd.

B. Huisvesting

Om misstanden in huisvesting te voorkomen zijn nieuwe regels ingevoerd, die bij elkaar veel uitvoeringscapaciteit vergen. De doelgroep EU-arbeidsmigranten is slechts één van de doelgroepen waarvoor deze regels in het leven zijn geroepen, maar is wel de grootste.

1. Huisvestingsopgave voor EU-arbeidsmigranten in beeld brengen

De Wet versterking regie volkshuisvesting verplicht de gemeente tot het opstellen van een woonzorgvisie voor aandachtsgroepen waaronder EU-arbeidsmigranten. Rotterdam maakt een integrale woonzorganalyse waarin de huidige vraag van doelgroepen en toekomstige huisvestingsbehoefte in beeld wordt gebracht. Ook maakt Rotterdam een woonzorgvisie, waarin EU-arbeidsmigranten benoemd worden als aandachtsgroep, die als input kan dienen voor de regionale woonzorgvisie.

2. Bekendmaken meldpunt waar verhuurders melding kunnen maken van huurmisbruik

Op 1 juli 2023 werd de intensieve lobby van gemeenten als Rotterdam beloond door de inwerkingtreding van de Wet Goed Verhuurderschap (WGV), die gemeenten de mogelijkheid geeft beter in te grijpen tegen misstanden op de verhuurmarkt. De WGV is onder andere gericht op het voorkomen en tegengaan van discriminatie en intimidatie. Verhuurders zijn verplicht een schriftelijk huurcontract op te stellen, en huurders te informeren over hun rechten en plichten. Arbeids- en huurcontract moeten voortaan gescheiden zijn. Dat maakt arbeidsmigranten minder afhankelijk van hun werkgever op het gebied van wonen.

Het 'Meldpunt ongewenst verhuurbedrag' is onderdeel van de WGV. Huurders en woningzoekenden kunnen hier terecht als ze ongewenst gedrag ervaren van verhuurders of verhuurbemiddelaars (zie: [Ongewenst verhuurbedrag melden | Rotterdam.nl](https://www.rotterdam.nl/ongewenst-verhuurbedrag-melden)). Het Rotterdamse meldpunt is een aanvulling op het al bestaande loket Goed Huren en Verhuren en het antidiscriminatie-meldpunt. Het verschil met deze bestaande meldpunten is dat de gemeente nu ook tot handhaving kan overgaan.

Om een melding te maken is een DigiD nodig. Arbeidsmigranten zonder DigiD worden door de verschillende collega's doorverwezen naar de DigiD-balie. De EU-arbeidsmigranten in Rotterdam zijn geïnformeerd over dit meldpunt met een social mediacampagne die is gevoerd in vijf verschillende talen (Nederlands, Hongaars, Pools, Bulgaars en Roemeens). Daarnaast zijn er flyers in deze vijf talen ontwikkeld. Momenteel wordt alleen nog in het Engels en Nederlands gecommuniceerd met de EU-arbeidsmigranten.

Vanaf 1 juli (invoering WGV) tot eind december 2023 zijn er 96 meldingen binnengekomen in het Nederlands, Engels en andere Europese talen. De meldingen worden bij binnenkomst beoordeeld op basis van schending van één van de 7 algemene regels zoals benoemd in de WGV. Huurders gebruiken het meldpunt regelmatig voor andere zaken zoals ruzies of

achterstallig woningonderhoud; deze worden doorgezet naar het juiste loket. Bij een melding van intimidatie wordt hoor en wederhoor toegepast. De inspecteur neemt contact op met huurder én de verhuurder. Hierdoor krijgt hij een beter beeld van de situatie die is gemeld door de huurder; de kant van de verhuurder is natuurlijk niet onbelangrijk. Er is een aantal meldingen binnengekomen over het niet gespecificeerd krijgen van de servicekosten. De inspecteur neemt contact op met de betreffende verhuurder of verhuurbemiddelaar, legt uit en maakt afspraken. Er zijn nog geen meldingen binnengekomen over discriminatie, een verhuurovereenkomst op schrift en het verstrekken van rechten en plichten binnen het gehuurde aan een huurder.

3. Toezicht op loskoppeling van het arbeids- en huurcontract en informatieplicht huurders

Om toezicht te houden op de loskoppeling van arbeidscontracten en huurovereenkomsten zijn er werkafspraken en instructies opgesteld. Hierdoor kunnen toezichthouders en het huurteam effectief de handhaving inrichten tijdens de controles. De gemeente kan gebruikmaken van de wettelijke bevoegdheid om een bestuurlijke boete op te leggen als er niet aan de verplichtingen wordt voldaan. De opgelegde boete wordt openbaar gemaakt om malafide werkgevers en huisvesters te dwingen zich aan de wet te houden. De manier van openbaarmaking wordt in 2024 verder ingericht.

4. Invoering verhuurvergunning woonruimte Carnisse voor toezicht op de huurprijs

Tot 1 juli 2023 heeft de 'oude' verhuurdersvergunning, die gebaseerd was op de APV, een belangrijke rol gespeeld in de handhaving in het kader van goed verhuurderschap. Bij meerdere en herhaalde overtredingen die relatie hebben met het welzijn van de huurders, de leefbaarheid in de buurt en de openbare orde en veiligheid kon worden gehandhaafd door deze vergunning. Dit instrument had wel een zware bewijslast. Voor het overgrote deel van de dossiers gold dat er te hoge huren werden gevraagd, maar dit gegeven alleen bood niet voldoende grond om een eigenaar aan te wijzen voor de verhuurdersvergunning. Wel is gebleken dat er een grote afschrikwekkende werking van dit instrument is uitgegaan. Alle eigenaren die aangeschreven zijn hebben uiteindelijk de geconstateerde overtredingen gestaakt. De regeling verhuurdersvergunning in Carnisse is per 1 juli 2023 uit de APV geschrapt. Deze regeling heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de landelijke lobby om een wettelijke verhuurvergunning mogelijk te maken.

Per 1 juli 2023 is in Carnisse de pilot verhuurvergunning woonruimte gestart. Dit houdt in dat verhuurders alleen nog hun zelfstandige woningen mogen verhuren mét een vergunning. Hierdoor wordt het mogelijk om te handhaven op te hoge huren. Voor woningen die al verhuurd zijn voor 1 juli 2023 gold een overgangstermijn tot 1 januari 2024. Er zijn tot 31 december 2023 ruim 800 verhuurvergunningen aangevraagd. De verhuurvergunning wordt verleend met de voorwaarde dat een huurprijs conform het woningwaarderingstelsel wordt gevraagd. Bij de aanvraag dient het huurcontract van de woning overgelegd te worden. Verhuurders die te hoge huren vragen kunnen een boete krijgen tot € 90.000. Als de voorwaarden worden overtreden, kan de gemeente de verhuurvergunning ook weer intrekken. De evaluatie van deze pilot is eind 2024 gereed.

De particuliere verhuurders en verhuurbemiddelaars zijn twee keer geïnformeerd na 1 juli 2023, de ingangsdatum van de WGV. Er zijn 1365 brieven verstuurd naar individuele verhuurders; dit zijn ongeveer 3000 woningen. In deze pilot werkt de gemeente nauw samen met woningcorporatie Woonbron, bijvoorbeeld als er bij excessen vervangende woonruimte nodig is voor zittende huurders. In Carnisse draagt Woonbron bij aan informatievoorziening over de handhaving, signalering en de afspraken rond opvang van mensen die het slachtoffer worden van schrijnende huisvestingssituaties.

5. Aanpak van illegale situaties in kelderboxen en schuurtjes

Er zijn maandelijkse controles in schuurtjes, tuinhuisen en bergingen om na te gaan of er sprake is van illegaal verblijf door (onder andere) arbeidsmigranten. In de meeste gevallen is geen structurele handhaving nodig, omdat de situatie ter plaatse beëindigd wordt omdat arbeidsmigranten, zonder medeweten van de eigenaar, zichzelf toegang hebben verschaft.

C. Economisch vestigingsbeleid

1. Opstellen wijkgericht brancheringsplan

Via het bestuurlijk toezicht team van Directie Veiligheid zijn 32 niet-reguliere supermarkten bezocht met onder andere de NVWA, Douane, Stedin en Arbeidsinspectie. Niet-regulier betekent dat er producten worden aangeboden uit specifieke landen, vaak gericht op bewoners uit de directe omgeving. Er zijn 40 overtredingen geconstateerd; van illegale goederen zoals sigaretten tot (gevaarlijke) illegale medicijnen, overtredingen op Wet Minimumloon en Wet Arbeid Vreemdelingen, gebrek aan hygiëne en witwassen.

2. Eisen aan huisvesting en werkgelegenheid stellen bij de vestiging van nieuwe bedrijvigheid

Zowel gemeenten als bedrijven moeten in een vroeg stadium nadenken over de effecten van arbeidsmigratie op het huisvestingsvraagstuk in gemeenten en de regio. Zo ontstaat er meer samenhang tussen de voordelen van economische groei en de inzet van arbeidsmigranten. Dus voordat een (omgevings)vergunning wordt verleend, moet helder zijn wie er in het nieuwe bedrijf komen te werken en als dit arbeidsmigranten zijn, moet het bedrijf zorgen voor passende (tijdelijke) huisvesting. Dit gaat niet alleen over arbeid als het bedrijf in werking is, maar ook bij bijvoorbeeld de bouw van een nieuwe fabriek.

Pilot Effectrapportage Nieuwe Bedrijvigheid

Rotterdam heeft in 2023 meegewerkt aan de totstandkoming van de 'Effectrapportage bij nieuwe bedrijvigheid', met de VNG, ministeries van SZW, BZK en EZK. De VNG heeft in een pilot de effectrapportage getest waaraan 6 gemeenten hebben deelgenomen, waaronder Rotterdam. Het document is hier te vinden: [Handreiking effectrapportage bij nieuwe bedrijvigheid | VNG](#). Er is nagegaan hoe deze rapportage beslag kan krijgen in het kader van de omgevingswet en bij bijvoorbeeld gronduitgifte. De effectrapportage is op 23 mei 2024 op het landelijke congres 'Arbeidsmigratie in goede banen' aangeboden aan demissionair minister Van Gennip. Toepassing en effect zal in de komende jaren duidelijker worden. Rotterdam pleit voor het opnemen van het verplichtend karakter hiervan in wetgeving.

3. Regionale samenwerking versterken voor een betere verdeling van huisvesting en werkgelegenheid

Momenteel kunnen veel bedrijven zich vestigen onder het huidige ruimtelijke ordeningsregime. Alleen als er verbouwd moet worden ziet de gemeente de aanvraag voor een omgevingsvergunning; deze wordt echter alleen op de bouwkundige aspecten getoetst. Provincies hebben een rol in het sturen op gewenste economische ontwikkelingen op de daarvoor aangewezen locaties. Bij besluitvorming over nieuwe bedrijvigheid zou de huisvestingsvraag voor arbeidsmigranten moeten worden gesteld.

Zuid-Holland heeft als enige provincie in haar omgevingsverordening opgenomen dat het huisvestingsvraagstuk onderdeel moet zijn van een gemeentelijk of regionaal omgevingsplan. In de Rotterdamse situatie betreft het vooral bedrijfsvestigingen van buiten de gemeente. Rotterdam onderzoekt of afstemming met de regiogemeenten kan plaatsvinden, zodat nieuwe bedrijvigheid in de regio niet automatisch leidt tot meer druk op de Rotterdamse woningmarkt.

Bereikte resultaten opgave 3 in 2023

- Bij 53 controles op bouwplaatsen zijn 23 misstanden geconstateerd;
- Na meldingen zijn 18 dossiers aan de Nederlandse Arbeidsinspectie aangeleverd;
- De NLA heeft in totaal 129 boetes uitgedeeld in Rotterdam;
- Er kwamen 344 meldingen van mogelijke overbewoning bij de gemeente binnen. In 32 gevallen is overbewoning van EU-arbeidsmigranten geconstateerd;
- Voor 103 EU-arbeidsmigranten die nog niet in de BRP stonden ingeschreven is op hun verzoek een 'eerste vestigingsformulier' opgemaakt;
- In Oud Mathenesse zijn 76 woningen gecontroleerd op leegstand. Hiervan bleken 39 bewoond door EU-arbeidsmigranten;
- Succesvolle lobby op art. 273f Wetboek van Strafrecht;
- In de pilot verhuurvergunning Carnisse zijn 800 vergunningen verstrekt. Ook is een meldpunt ingericht;
- Pilotgemeente Effectrapportage Nieuwe Bedrijvigheid van de VNG.

4. Vergroten van zelfredzaamheid en perspectief

A. Versterken van zelfredzaamheid van EU-burgers

1. Stimuleren van het leren van de Nederlandse taal

Trajecten basisvaardigheden

Via de trajecten basisvaardigheden vergroten EU-arbeidsmigranten hun zelfredzaam- en weerbaarheid en leren ze te functioneren in de Nederlandse economie en samenleving. De gemeente Rotterdam heeft trajecten basisvaardigheden ingekocht via aanbestedingen. De trajecten gingen in 2023 van start. Het cursusaanbod basisvaardigheden is populair onder de EU-arbeidsmigranten, die een hoge motivatie laten zien. Uit een in opdracht van de gemeente Rotterdam uitgevoerd onderzoek ([zie voorgangsrapportage Basisvaardigheden in Rotterdam, 24bb003325 t/m 24bb003329](#)) blijkt dat bijna 14% van de deelnemers aan het aanbod basisvaardigheden uit Midden- en Oost-Europa komt. Eveneens bijna 14% van de deelnemers komt uit andere Europese landen.

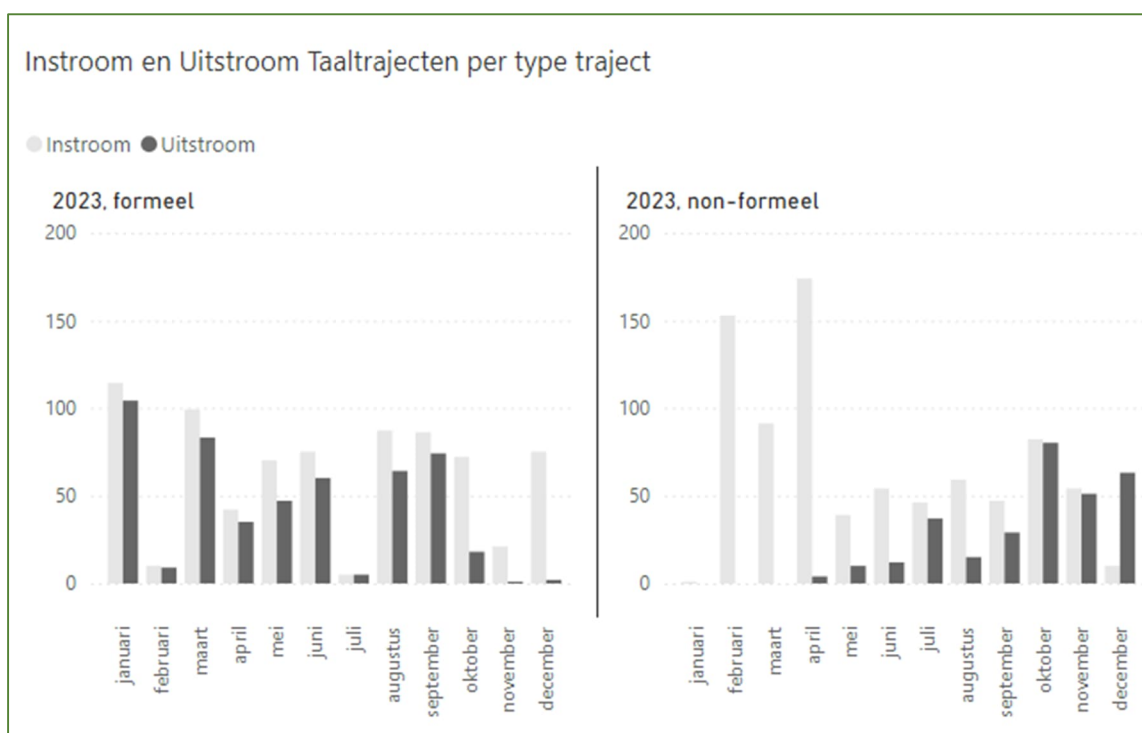
Lesaanbod

Veel van de lessen waar EU-arbeidsmigranten aan deelnemen worden gegeven in de avonden en het weekend. Tijdstip en locatie zijn afhankelijk van de persoonlijke interesse qua thema (werk, gezondheid, geld of ontwikkeling) en agenda van de arbeidsmigranten. Bij o.a. Neele-Vat worden de lessen op de locatie van het bedrijf georganiseerd. Al naar gelang de behoefte en samenstelling van de groep wordt extra informatie geboden of de inhoud van de les aangepast aan het bedrijf. Er zijn klassen waarin alle cursisten arbeidsmigranten zijn, maar zij volgen ook met regelmaat lessen samen met andere Rotterdammers.

Wervingsactie taalcursussen

Op allerlei manieren worden EU-arbeidsmigranten gemotiveerd om deel te nemen aan de lessen basisvaardigheden. Medewerkers van de Vraagwijzers, Huizen van de Wijk en de EU-voorlichters verwijzen hen door naar het taalaanbod in de stad. De taalaanbieders werven zelf ook. In oktober 2023 was er een goedbezochte wervingsactie onder Polen en Bulgaren in Charlois. In het Oekraïens Huis kregen zij voorlichting over de taaltrajecten en konden zij zich inschrijven bij de taalaanbieder op Zuid, NLtraining. In totaal schreven 67 mensen zich in. Twee derde van hen deed de intake voor een passend lesaanbod op het juiste niveau. Deze mensen zijn inmiddels geplaatst in groepen in de avond of in het weekend. Natuurlijk vindt er ook gewoon reguliere werving en instroom plaats. Maandelijks rapporteren de taalaanbieders over de stand van zaken en eventuele knelpunten zoals bijvoorbeeld het docententekort. Ze doen er alles aan om docenten te werven en ook intern op te leiden.

Figuur 11: aantal deelnemers van MOE- en GIPS-komaf aan (in)formele taaltrajecten

Bron: cluster Maatschappelijke Ontwikkeling, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

2. Welzijnswerk ondersteunt EU-bewoners in de geprioriteerde wijken

In de vier geprioriteerde wijken wordt vanuit welzijn ondersteuning voor EU-migranten geboden. Welzijnswerk wordt niet alleen door de gegunde welzijnsaanbieder (Wmo-radar) verricht. Vaak zijn er lokale partijen die in het wijkwelzijnsnetwerk actief zijn, zoals vrijwilligersorganisaties die subsidie via Couleur Locale of lokaal budget krijgen, en stedelijke organisaties die in de betreffende wijken actief zijn. Ook is er in 2023 specifiek aandacht voor EU-arbeidsmigranten in Carnisse en Tarwewijk.

Specifiek voor Oud-Mathenesse

Het aanbod voor kwetsbare wijkbewoners in Oud Mathenesse valt en staat met de verbinding binnen het netwerk, de partners en lokale organisaties. Hier wordt door de welzijnsaanbieder in geïnvesteerd. Er is een spreekuur in de avond. Daarnaast sluit Woonstad eenmaal per maand aan bij het spreekuur voor EU-migranten. Ook basisschool Finlandia zet met een vrouwengroep in, naast de aanpak van armoede en ondersteuning die aan de gezinnen op deze school wordt geboden, op het informeren van gezinnen en hen te

verbinden met de activiteiten in de wijk. Op deze school is ook een ouderkamer waar taallessen, voorlichtingen en activiteiten worden georganiseerd.

Specifiek voor Carnisse, Oud Charlois en de Tarwewijk

De inzet van de welzijnsaanbieder is afhankelijk van beschikbare vrijwilligers (die ondersteund worden door professionals) en is met Stichting Mara-projecten voor 2024 een zogenaamde 'Right to Cooperate' aangegaan. De welzijnsaanbieder heeft 4 vrijwilligers in Carnisse en 2 in de Tarwewijk uit de groep EU-arbeidsmigranten kunnen werven en organiseert samen met hen spreekuren vanuit het Huis van de wijk. Men is op kleine schaal begonnen om het vertrouwen van de bewoners te winnen. Zeven personen van EU-komaf hebben hiertoe de training vertrouwenspersoon bijgewoond. Er zijn vanuit de welzijnsorganisatie 4 actieve Bulgaarse sleutelfiguren in de Tarwewijk en 3 actieve Poolse sleutelfiguren in Carnisse. Op een later moment kan de doelgroep worden uitgebreid en in contact worden gebracht met andere bewoners en met het Sleutelfiguren netwerk (opgave 1).

In de Huizen van de Wijk Carnisse en Tarwewijk worden voor EU-arbeidsmigranten (wijkgerichte) activiteiten georganiseerd. Er zijn hiervoor twee werkgroepen geformeerd met sleutelfiguren, bewoners, vrijwilligers van wmo radar en zelforganisaties. Daarmee wordt een relatie gelegd met de programmering in de Huizen van de Wijk. Er zijn in Carnisse 5 programma's georganiseerd, waarin totaal 240 deelnemers aan meededen. In de Tarwewijk werden 7 activiteiten georganiseerd, waaraan in totaal 190 bewoners deelnamen.

3. Beter organiseren van (gezondheids)zorg

In 2023 bespraken de GGD Rotterdam-Rijnmond, de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) en Rijnmond Dokters de eerstelijns zorg voor EU-arbeidsmigranten. Zij signaleren EU-patiënten waar de communicatie moeizaam mee verloopt en waar moeilijk een band mee is op te bouwen omdat ze veelal kort als patiënt staan ingeschreven. Regelmatig is er sprake van een complexe zorgvraag omdat patiënten lang met klachten blijven doorlopen. Huisartsen ervaren patiënten van Midden-, Oost- en Zuid-Europese komaf als één van de vele opgaven waar ze mee te maken hebben en daarom is focus op deze groep niet vanzelfsprekend. Toch is er een aantal ontwikkelingen.

'Voorlichters gezondheid' is een Rotterdamse organisatie waar de gemeente veel mee samenwerkt. Zij hebben een filmpje ontwikkeld om mensen snel en eenvoudig uitleg te geven over de zorgstructuur in Nederland ([Zo werkt de zorg in Nederland!](#)). Via de informatiepunten en onze sleutelfiguren is eveneens aandacht voor het belang van eerstelijnszorg.

Welzijn op Recept staat in het IZA en GALA genoemd als één van de 5 ketenaanpakken in de samenwerking tussen welzijn en huisartsen die verder geïmplementeerd wordt. Het doel is om patiënten door te verwijzen naar preventief aanbod in de wijken. In 2023 is een voorstel uitgewerkt voor een eenduidige werkwijze, waarbij Rotterdam zich richt op volwassenen van 18 tot 100 jaar oud. Ook EU-migranten kunnen hier gebruik van maken. Ook geven Samergo en Zilveren Kruis aan dat een gezondheidsapp voor Oost-Europeanen goed werkt. In 2024 werkt de gemeente een voorstel uit en bespreekt dit met Rijnmond Dokters en Samergo.

4. Toeleiding naar juridische ondersteuning

Via de beide Infopunten EU-arbeidsmigranten en de Vraagwijzers vindt doorverwijzing naar sociaal raadslieden plaats. In 2024 krijgt deze samenwerking verder vorm. Ook is Stichting Je Goed Recht actief in de geprioriteerde wijken, en bieden zij meertalige juridische ondersteuning aan, ook in Midden- en Oost-Europese talen.

B. Vergroten van perspectief voor zowel professionals als EU-arbeidsmigranten

1. Verduidelijken rechtspositie EU-migranten

Het Rijk werkt aan een checklist, die in 2024 op de landelijke website wordt gepubliceerd. Ook wordt een toolbox ontwikkeld om gemeenten te helpen bij de implementatie (FAQ, de verschillende toetsen die medewerkers nodig hebben als is vastgesteld dat iemand recht heeft op gelijke behandeling). Rotterdam zal vanaf de eigen site naar deze toolbox verwijzen.

2. Professionals deskundig maken op wet- en regelgeving en cultuursensitiviteit

In 2023 is de Wet Goed Verhuren van kracht geworden, en zijn er sessies georganiseerd, en werkinstructies beschreven, om deze wet op een goede manier te implementeren. Ook zijn collega's getraind in het signaleren en tegengaan van arbeidsuitbuiting (zie opgave 3). Vanuit de EU-voorlichters/ infopuntmedewerkers zijn de Vraagwijzer medewerkers voorgelicht. Dit krijgt navolging in 2024. Samen met een delegatie van de wijkteams zijn meerdere casuïstiekbesprekingen georganiseerd om het bewustzijn over EU-migranten vraagstukken te vergroten en de samenwerking hieromtrent vanzelfsprekender te maken.

3. Zorgstructuur voor schoolgaande EU-kinderen om onderprestatie te voorkomen

We weten dat het ongeveer vijf jaar duurt om een taal goed te leren. Met schoolbesturen verkennen we onder andere de mogelijkheid voor een nazorgtraject. De gemeente maakt geen onderscheid wat betreft doelgroepen in ons nieuwkomersonderwijsbeleid. Het nieuwkomersbeleid, waar kinderen van Midden-, Oost- en Zuid-Europese komaf een onderdeel van zijn, gaat in het nieuwe beleid twee knelpunten aanpakken:

- Zorg (m.n. de samenwerking van de clusters 3 en 4 voor lichamelijke en gedragsstoornissen) en nazorg (ná de schakelklas nog extra aandacht voor de taal en trauma's) verbeteren door, samen met het scholenveld, drempels weg te nemen;
- De oprichting van nieuwe schakelklassen bij andere scholen dan de huidige mogelijk maken. Uitbreiding kan, echter het vinden van de juiste docenten is een knelpunt.

Op elke Rotterdamse school is een zorgstructuur. De schoolzorgteams (nu meer dan 100 in het primair onderwijs) zijn inmiddels opgezet op de scholen waar meer dan gemiddeld problematiek is. Voor wat betreft EU-arbeidsmigranten geldt dat taalbeheersing bij kinderen en hun ouders de grootste uitdaging is en daarnaast de beschikbaar- en bereidheid van ouders voor gesprekken en doorverwijzing naar ondersteuning. Er wordt actiever gebruik gemaakt van de Tolkentelefoon.

Voor de ontwikkeling van het kind is het belangrijk dat de ouders de Nederlandse taal beheersen en weten hoe zij de (taal)ontwikkeling van kinderen kunnen stimuleren. In principe kunnen alle Rotterdamse ouders en/of opvoeders gebruik maken van gratis onderwijs in basisvaardigheden. Dit aanbod in taal, rekenen en digitale vaardigheden is flexibel in niveaus, lestijden en locaties en behandelt ook het Nederlandse onderwijssysteem.

Toeleiding van EU-arbeidsmigranten naar bonafide werk of omscholing organiseren

In 2023 heeft het UWV een banenmarkt georganiseerd voor niet-Nederlandssprekenden. Vanaf 2024 gaat de gemeente, met de oprichting van de Coalitie Goed werkgeverschap, haar dienstverlening in de infopunten uitbreiden. Hier wordt vanaf dan ook toeleiding naar bonafide werk georganiseerd.

Samenwerking organiseren gericht op het voorkomen dat EU-migranten dakloos worden

Met het merendeel van de EU-migranten gaat het goed. Zij weten zich prima te redden in de stad. Er is ook een deel dat uitvalt door verlies van werk en/of huisvesting. Zij belanden op straat in de stad. Voor deze groep is apart aandacht en is er een aanpak gericht op het voorkomen van dakloosheid.

Als mensen toch dakloos worden, bieden we vanuit de gemeente met het plan van aanpak 'Op weg naar herstel en een thuis' (23bb004648) op verschillende manieren ondersteuning om het leven weer 'op de rit' te krijgen:

- Op verschillende plekken in de stad is er een open inloop voor (dakloze) EU-migranten in het centrum, waar mensen terecht kunnen voor een kop koffie en ondersteuning richting werk, zorg, of terugkeer;
- Er zijn veldwerkers actief met een migratieachtergrond die dakloze EU-migranten kunnen aanspreken in hun eigen taal en ze kunnen doorverwijzen naar zorg en opvang. Dagelijks hebben veldwerkers contact met de buitenslapers en proberen hen toe te leiden naar het beschikbare hulpaanbod. Een deel van het veldwerk richt zich specifiek op EU-(arbeids)migranten om hen hulp aan te bieden bij terugkeer naar werk of land van herkomst;
- In 2023 zijn ongeveer 230 personen aan het werk geholpen en ongeveer 250 personen geholpen bij terugkeer naar het land van herkomst;
- De gemeente werkt samen met stichting Barka om dakloze EU-migranten te ondersteunen bij terugkeer naar werk of naar hun thuisland. De samenwerking is succesvol en er is een extra team van Barka op Rotterdam Zuid gestart in het najaar van 2023.

In de wijken waar veel overlast wordt ervaren van dakloze mensen is gestart met een integrale aanpak met zorg- en veilig-partijen om daklozen van de straat en in zorg te krijgen. Deze aanpak richt zich niet alleen op EU-arbeidsmigranten. In september 2023 is de gemeente gestart met een stuurgroep met alle zorg- en veilig-partijen om [een integraal actieplan buitenslapers](#) op te stellen. In dat actieplan is aandacht voor de groeiende groep EU-migranten onder de buitenslapers. De gemeenteraad is schriftelijk geïnformeerd over het aantal buitenslapers van EU-komaf: [Document RotterdamRaad - 20240126 Technische vragen bekeuren daklozen VOLT def - iBabs Publiekspitaal](#).

De gemeente Rotterdam neemt deel aan een landelijke pilot opvang dakloze EU-migranten. Vanuit het ministerie van VWS zijn middelen beschikbaar gesteld tot eind 2024 om dakloze EU-migranten tijdelijk op te vangen. Met deze middelen zijn 10 bedden voor kortdurende opvang bekostigd bij één van de opvangaanbieders. De gemeente voert actief lobby voor structureel budget op deze aanpak.

Bereikte resultaten opgave 4 in 2023

- In 2023 is gestart met de trajecten Basisvaardigheden. Bijna 14% van de trajecten worden door Midden- en Oost-Europeanen gevolgd; eveneens 14% van de deelnemers komt uit andere Europese landen;
- Welzijn geeft in de vier geprioriteerde wijken steeds meer aandacht aan EU-arbeidsmigranten, onder meer met gerichte spreekuren en bijeenkomsten;
- Steeds meer EU-arbeidsmigranten met juridische vragen weten, via actieve doorverwijzing vanuit de infopunten, de weg naar de sociaal raadslieden te vinden;
- Rond alle Rotterdamse scholen is inmiddels een zorgstructuur gerealiseerd;
- De inzet van Stichting Barka om dakloze EU-burgers te ondersteunen is uitgebreid met een team in Rotterdam-Zuid;
- 230 dakloze EU-burgers zijn aan werk geholpen;
- 250 dakloze EU-burgers zijn geholpen bij terugkeer naar hun thuisland;
- Er zijn 10 bedden voor kortdurend verblijf voor dakloze EU-migranten gerealiseerd.

Colofon

Organisatie

In 2021 is een programma-organisatie voor 5 jaar ingericht onder verantwoordelijkheid van een programmadirecteur en regie van een programmamanager, waarin alle gemeentelijke clusters zijn vertegenwoordigd. Het actieprogramma werkt nauw samen met de aanpakken Wijk aan zet, Goed Huren en Verhuren, Woonoverlast, Ondermijnende Criminaliteit en 'Op weg naar herstel en een thuis'.

Ook werkt de gemeente samen met publieke partners zoals regiogemeenten Den Haag en Westland, de provincie Zuid-Holland, diverse ministeries, de Nederlandse Arbeidsinspectie, politie Rotterdam- Rijnmond, AVIM, het UWV, en maatschappelijke organisaties zoals Fair Work, Pharos, Barka en Ontmoeting.

Rotterdam gaat in 2024 een nieuwe samenwerking aan met private partners zoals uitzendbureaus, werkgevers, verhuurders en brancheverenigingen.

Meer informatie

Informatie over het actieprogramma Meer grip op arbeidsmigratie (medio 2023 - medio 2026), onze aanpak en contactgegevens zijn te vinden op: www.rotterdam.nl/euarbeidsmigranten.

Fotografie

Rhalda Jansen/ Arnoud Verhey/ Hans Tak/ gemeente Rotterdam.

Uitgave

Gemeente Rotterdam
Actieprogramma Meer grip op arbeidsmigratie
25 juni 2024